योजनेचे नाव	**कृषि विज्ञान केंद्रा मार्फत सारथी प्रायोजित अल्प कालावधीची कृषि व कृषि संलग्न विषयक प्रशिक्षण कार्यक्रम**
योजनेची सुरुवात	सन २०२४-२५
लाभार्थी लक्षांक	६००० (पायाभूत प्रशिक्षण) + २००० (स्तर-१ + स्तर-२)
योजनेचा उद्देश	राज्यामध्ये एकूण ४९ कृषि विज्ञान केंद्रे आहेत. भारतीय कृषि संशोधन परिषद, नवी दिल्ली अंतर्गत सदर केंद्रे कार्यरत असून कृषि विस्तार सेवेव्दारे कृषि संशोधन व शेतकरी यामधील दरी कमी करणे, या करिता सदर केंद्रांची स्थापना झालेली आहे. या कृषि विज्ञान केंद्रमार्फत सदर संस्थेची प्रमुख उदिष्ठे खालीलप्रमाणे आहेत. शेतक-यांचे सामाजिक व आर्थिक परिस्थितीत नविन कृषि तंत्रज्ञान पडताळून पाहणे व परिक्षण करुन घेणे, आधुनिक कृषि तंत्रज्ञानाची प्रात्याक्षिके घेणे, कृषि तंत्रज्ञान विस्तारक व शेतकरी यांची प्रशिक्षणे घेणे, कृषि सल्ला व सेवा पुरविणे, क्षेत्र दिन व प्रात्याक्षिके आयोजन करणे, दर्जेदार कृषि निविष्ठा उत्पादन घेणे, शेतीतील नव कल्पनांची ओळख व नव कल्पनांचे दस्तऐवजीकरण करणे. सदर कृषि सेवा केंद्रे ही राज्यातील कृषि विद्यापीठे, सरकारी विभाग,अशासकिय संस्था, स्थानिक समुदाय संस्था इ. विविध भागधारकासह कामकाज करत आहेत. सदर कृषि विज्ञान केंद्राकडे प्रशिक्षण हॉल, प्रशिक्षण देणेसाठी प्रशिक्षित तज्ज्ञ मनुष्यबळ, निवास व भोजन सुविधा तसेच तंत्रज्ञान प्रात्याक्षिके इ. सुविधा उपलब्ध आहेत. या सुविधांचा वापर करून लक्षित गटातील सडस्याना रोजगार व स्वयं रोजगार निर्माण करणे हा या योजनेचा प्रमुख उद्देश आहे.
योजनेचे स्वरूप	या योजने मध्ये २४ कृषि विज्ञान केंद्राची निवड करण्यात आलेली आहे त्या प्रशिक्षण केंद्रामध्ये ५ व ३ दिवसीय निवासी पायाभूत प्रशिक्षण दिले जाते. सदारचे पायाभूत प्रशिक्षण घेतल्यानंतर त्या प्रशिक्षणाच्या आधारे रोजगार निर्मितीकया अनुषंगाने कामकाज / व्यवसाय सुरू केल्यास त्यामध्ये त्याला काही अडचणी आल्यास स्तर – १ मुल्यवृध्दी प्रशिक्षण प्रशिक्षण दिले जाते. स्तर -२ मध्ये निर्यातीचे व पॅकिंग व ब्रंडिंग चे प्रशिक्षण दिले जाते. (स्तर-१) व ब्रँडीग व मार्केटींग प्रशिक्षण (स्तर-२) (प्रशिक्षणार्थी बॅच संख्या-३०)

प्रशिक्षण ठिकाण	२४ कृषि विज्ञान केंद्र – प्रशिक्षणाचे विषय यादी सोबत जोडली आहे.
प्रशिक्षण कालावधी / टप्पे	कृषि विज्ञान केंद्राकडे त्यांच्या कडील मंजूर विषयाचे ०३ ते ०५ दिवसाचे प्रशिक्षण
लाभार्थी पात्रता	या योजनेचा लाभ घेण्यासाठी लक्षित गटातील सदस्याना sarthi-maharashtragov.in या website वर जाऊन अर्ज करणे आवश्यक आहे. अर्जदार हा खालील पात्रता पूर्ण करणे आवश्यक आहे. ऑनलाइन अर्ज केल्यानंतर संबंधित सारथीच्या विभागीय कार्यालयामार्फत online अर्ज यांची ऑनलाइन तपासणी व छाननी करून ऑनलाइन शिफारस करतील. • अर्जदार हा महाराष्ट्रातील मराठा, कुणबी, मराठा-कुणबी आणि कुणबी-मराठा या प्रवर्गातील असावा. • कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.८.०० लाखापेक्षा जास्त नसावे. • सदर प्रशिक्षणाकरिता अर्जदार हा किमान दहावी पास असावा. • सारथी, पुणे मार्फत राबविण्यात येणाऱ्या या विवक्षित प्रशिक्षण विषयीचे प्रशिक्षणाचा या अगोदर लाभ घेतलेला नसावा. • वय १८ ते ५५ वर्षे असावे. • सारथी, पुणे मार्फत राबविण्यात येणाऱ्या या उपक्रमांतर्गत या प्रकारच्या या बाबीचा लाभ याअगोदर घेतलेला नसावा. • ऑनलाइन अर्ज भरल्यानंतर सारथीचे विभागीय कार्यालय मार्फत आपण केलेल्या अर्ज आणि कागद पात्रांची ऑनलाइन तपासणी केली जाते. योजनेच्या अटी शर्ती प्रमाणे सर्व कागद पत्र जोडलेली असल्यास ऑनलाइन शिफारस करतील. अर्जात त्रुटी असल्यास पुनःश्या आपल्याकडे पाठविण्यात येईल. • ऑनलाइन प्राप्त झालेल्या त्रुटींची पूर्तता ऑनलाइन करावी लागेल. तसेच योजनेच्या अटी शर्तीची पूर्तता होत नसल्यास अपात्र ठरविण्यात येईल.\
आवश्यक कागदपत्रे	ऑनलाइन अर्ज करताना अर्जदाराने खालील कागदपत्रांची PDF करून आपलोड करणे आवश्यक आहे. आपलोड केलेली सर्व कागदपत्र सुस्पस्ट व वाचनीय असावे • अर्जदार हा महाराष्ट्रातील मराठा, कुणबी, मराठा-कुणबी आणि कुणबी-मराठा जात प्रमाणपत्र अथवा शाळा सोडल्याचे प्रमाणपत्र

	• उत्पन्नाचा दाखला-नॉन क्रिमी लेअर प्रमाणपत्र/ EWS प्रमाणपत्र/तहसिलदार यांचा मागील वर्षांचे वार्षिक उत्पन्न रुपये ८ लाख रुपयांपेक्षा जास्त नसल्याबाबतचे प्रमाणपत्र (Income Certificate) • प्रशिक्षण सत्रावेळकोड ऑफ कंडक्ट बाबत हमी पत्र भरुन देणे • आधार कार्ड, जन्म दाखला अथवा शाळा सोडल्याचे प्रमाणपत्र
लाभार्थी निवड प्रक्रिया	• लाभाकरिता ऑनलाईन अर्ज भरण्या करिता जाहिरात सारथीचे संकेत स्थळावर व राज्यातील वर्तमानपत्रा मध्ये प्रसिद्ध केली जाईल. • प्रत्येक विषयामध्ये २० – ३० विद्यार्थी कागदपत्रांच्या तपासणी अंती पात्र झाल्यास संबंधित कृषि विज्ञान केंद्र मार्फत प्रशिक्षणाला बोलावले जाते. प्रथम येणाऱ्या पात्र अर्जदारांची निवड प्राधान्यांने करण्यात येईल. • प्रशिक्षण वर्गाच्या क्षमतेनुसार लाभार्थींना प्रशिक्षणाची तारीख व निवडीबाबत कळविण्यात येईल . • कुटुंबातील जास्तीत जास्त एकच सदस्यांची प्रशिक्षणाकरिता निवड केली जाईल. • सदर प्रशिक्षण ही मोफत राहील.
लाभाचे स्वरूप :	• निवड केलेल्या कृषि विज्ञान केंद्राकडे त्यांच्या कडील मंजूर विषयाचे ०३ ते ०५ दिवसाचे प्रशिक्षण आयोजित केले जाईल. सदर प्रशिक्षणासाठी प्रती प्रशिक्षणार्थी रु. १५००/- प्रती दिन प्रशिक्षण संस्थेस अदा केले जाईल. या प्रशिक्षण शुल्कामध्ये निवास, दोन वेळच चहा, एक वेळचे नाश्ता व दोन वेळचे जेवण इत्यादींचा समावेश असेल. • प्रशिक्षणार्थीना पाच व तीन दिवशीय निवाशी प्रशिक्षण मोफत दिले जाईल.
प्रशिक्षण संस्थेबाबत	या योजने मध्ये २४ कृषि विज्ञान केंद्राची निवड करण्यात आलेली आहे. त्या प्रशिक्षण केंद्रामध्ये ५ व ३ दिवसीय निवासी पायाभूत प्रशिक्षण दिले जाते. सदारचे पायाभूत प्रशिक्षण घेतल्यानंतर त्या प्रशिक्षणाच्या आधारे रोजगार निर्मितीकया अनुषंगाने कामकाज / व्यवसाय सुरू केल्यास त्यामध्ये त्याला काही अडचणी आल्यास स्तर – १ मुल्यवृध्दी प्रशिक्षण प्रशिक्षण दिले जाते. स्तर -२ मध्ये निर्यातीचे व पॅकिंग व ब्रंडिंग चे प्रशिक्षण दिले जाते. **२४ कृषि विज्ञान केंद्रांची नावे :** दुर्गापूर -अमरावती, बारामती- पुणे, खरपूडी, जालना, तळसंदे, कोल्हापूर, नांदेड-II (सगरोळी), नाशिक-I, सिंधुदुर्ग, नारायणगाव पुणे, यवतमाळ, औरंगाबाद-I पैठण रोड, बीड-I आंबेजोगाई, बुलढाणा-I, बुलढाणा-II, गडचिरोली, हिंगोली,

	अमरावती, जळगाव-I, जळगाव-II, लातूर, नांदेड-I, नंदुरबार, सातारा-I (कालवडे), सातारा-II (बोरगांव), अहमदनगर - II
अपात्रतेचे निकष	• कागदपत्रे अपूर्ण असणे व विहित मुदतीत सादर न करणे . • ऑनलाइन अर्ज भरताना खोटी किंवा चुकीची किंवा अपूर्ण माहिती भरणे. • वयोगटात बसंत नसल्यास • नियमांचे उल्लंघन केल्यास .
२०२४-२५ लाभार्थी संख्या	१३६

अल्प मुदतीची कृषि तंत्रज्ञान प्रशिक्षण कार्यक्रम- कृषि विज्ञान केंद्र निहाय प्रशिक्षणाचे विषय व कालावधी

अ.क्र.	प्रशिक्षण विषय	कालावधी	कृषि विज्ञान केंद्र
१.	डेअरी उद्योजकता विकास	५ दिवस	दुर्गापूर , अमरावती.
२.	पोल्ट्री फार्मिंग	५ दिवस	
३.	शेळी पालन	५ दिवस	
४.	गांडूळ खत उत्पादन तंत्रज्ञान	५ दिवस	
५.	भाजीपाला रोपवाटीका व्यवस्थापन	3 दिवस	बारामती, पुणे
६.	फळ रोपवाटीका व्यवस्थापन	3 दिवस	
७.	नियंत्रित शेती- भाजीपाला उत्पादन	5 दिवस	
८.	नियंत्रित शेती- फळपिक उत्पादन	5 दिवस	
९.	फलोत्पादन पिके निर्यात	3 दिवस	
१०.	फळपिक- सेंद्रीय शेती	3 दिवस	
११.	अर्बन फार्मिंग, किचन व टेरेस गार्डनिंग	3 दिवस	
१२.	हायड्रोपॉनिक्स् पध्दतीने भाजीपाला उत्पादन	3 दिवस	
१३.	कृषि व्यवसायामधील स्टार्टअपस्	3 दिवस	
१४.	फळपिक प्रक्रिया व फळपिकांचे मुल्यवर्धन	5 दिवस	

अ.क्र.	प्रशिक्षण विषय	कालावधी	कृषि विज्ञान केंद्र
१५.	रेशीम उद्योग	५ दिवस	खरपूडी, जालना
१६.	परस बागेतील कुक्कुटपालन	५ दिवस	
१७.	मसाल्यांचे उत्पादन व मूल्यवर्धन	५ दिवस	
१८.	शास्त्रीय दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन	५ दिवस	तळसंदे, कोल्हापूर
१९.	रोपवाटीका व्यवस्थापन	५ दिवस	
२०.	दूध प्रक्रिया	५ दिवस	
२१.	फळे व भाजीपाला प्रक्रिया व मूल्यवर्धन	५ दिवस	
२२.	रोपवाटीका व्यवस्थापन	५ दिवस	नांदेड-II (सगरोळी)
२३.	फळे ,भाजीपाला प्रक्रिया व मूल्यवर्धन	५ दिवस	
२४.	रेशीम उद्योग	५ दिवस	
२५.	शेळीपालन व कुक्कुटपालन व्यवसाय	३ दिवस	नाशिक-I
२६.	ऑयस्टर मशरूम उत्पादन आणि प्रक्रिया तंत्रज्ञान	३ दिवस	
२७.	परसबागेतील कुक्कुटपालन	३ दिवस	सिंधुदुर्ग
२८.	शेळीपालन	३ दिवस	
२९.	रोपवाटीका व्यवस्थापन	३ दिवस	
३०.	रोपवाटीका व्यवस्थापन	३ दिवस	नारायणगाव पुणे

अ.क्र.	प्रशिक्षण विषय	कालावधी	कृषि विज्ञान केंद्र
३१.	नैसर्गिक शेती	३ दिवस	
३२.	फळे व भाजीपाला प्रक्रिया	३ दिवस	
३३.	शेळीपालन	३ दिवस	
३४.	शेतकरी उत्पादन कंपनी व समूह शेती	३ दिवस	
३५.	किचन गार्डनींग	३ दिवस	
३६.	भाजीपाला पिकांची संरक्षित शेती	३ दिवस	
३७.	सेंद्रीय शेती	३ दिवस	
३८.	एकात्मिक शेती पध्दती	३ दिवस	
३९.	गांडूळ खत उत्पादन	३ दिवस	
४०.	डेअरी फार्मिंग	३ दिवस	
४१.	बांधावर जैविक कीटकनाशके व कीडनाशकांचे उत्पादन	३ दिवस	
४२.	मशरूम लागवड व उत्पादन	३ दिवस	
४३.	मधु मक्षिका पालन व्यवसाय	३ दिवस	
४४.	ऊस रोपे उत्पादन तंत्रज्ञान	५ दिवस	यवतमाळ
४५.	शेळी पालन	५ दिवस	

अ.क्र.	प्रशिक्षण विषय	कालावधी	कृषि विज्ञान केंद्र
४६.	कृषि मालांचे मुल्यवृध्दीकरण	५ दिवस	
४७.	फळे व भाजीपाला काढणीनंतरचे तंत्रज्ञान	3 दिवस	औरंगाबाद-I पैठण रोड
४८.	कुक्कुटपालन आणि शेळी पालन	3 दिवस	
४९.	रोपवाटीका व्यवस्थापन	3 दिवस	
५०.	नैसर्गिक शेती	5 दिवस	बीड-I आंबेजोगाई
५१.	बीयाणे उत्पादन	5 दिवस	
५२.	रोपवाटीका व्यवस्थापन	5 दिवस	
५३.	रेशीम उद्योग	3 दिवस	
५४.	शेळीपालन व कुक्कुटपालन व्यवसाय	5 दिवस	
५५.	काढणीनंतरचे तंत्रज्ञान आणि मूल्यवर्धन	5 दिवस	
५६.	शेती यांत्रिकीकरण	3 दिवस	
५७.	FPO व्यवस्थापन	3 दिवस	
५८.	नैसर्गिक शेती	५ दिवस	बुलढाणा-I
५९.	कुक्कुटपालन	३ दिवस	
६०.	मशरूम लागवड	३ दिवस	
६१.	शेती उत्पादक प्रक्रियेद्वारे उद्योजकता विकास	३ दिवस	बुलढाणा-II
६२.	दुग्धव्यवसाय आणि व्यवस्थापन	३ दिवस	
६३.	मशरूम लागवड	३ दिवस	
६४.	**बाजरी प्रक्रिया**	३ दिवस	
६५.	सेंद्रीय शेती	५ दिवस	गडचिरोली
६६.	फळे ,भाजीपाला रोपवाटीका व्यवस्थापन	५ दिवस	
६७.	कुक्कुटपालन	५ दिवस	
६८.	सोया प्रक्रिया	३ दिवस	हिंगोली
६९.	नर्सरी व्यवस्थापन	३ दिवस	
७०.	कुक्कुटपालन	३ दिवस	**अमरावती**
७१.	नैसर्गिक शेती	३ दिवस	
७२.	नर्सरी व्यवस्थापन	३ दिवस	

अ.क्र.	प्रशिक्षण विषय	कालावधी	कृषि विज्ञान केंद्र
७३.	मसाला प्रक्रिया	३ दिवस	
७४.	सोयाबिन प्रक्रिया	५ दिवस	
७५.	मशरूम लागवड व मुल्यवृध्दीकरण	५ दिवस	जळगाव-I
७६.	गांडूळ खत उत्पादन	५ दिवस	
७७.	नर्सरी व्यवस्थापन	५दिवस	
७८.	वैज्ञानिक डेअरी व्यवस्थापन	३ दिवस	जळगाव-II
७९.	निर्यातयोग्य केळीसाठी फळ श्रेणी पद्धती	३ दिवस	
८०.	बीयाणे उत्पादन तंत्रज्ञान	३ दिवस	
८१.	वैज्ञानिक दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन	३ दिवस	**लातूर**
८२.	वैज्ञानिक कुक्कुटपालन व्यवस्थापन	३ दिवस	
८३.	वैज्ञानिक शेळीपालन व्यवस्थापन	३ दिवस	
८४.	नर्सरी व्यवस्थापन	३ दिवस	
८५.	फळे ,भाजीपाला प्रक्रिया आणि मूल्यवर्धन	३ दिवस	
८६.	रेशीम उद्योग	३ दिवस	
८७.	गांडूळ खत उत्पादन	३ दिवस	
८८.	शेतीचे यांत्रिकीकरण	३ दिवस	
८९.	नर्सरी व्यवस्थापन	३ दिवस	**नांदेड**-I
९०.	नैसर्गिक शेती	५ दिवस	
९१.	फळे आणि भाजीपाला प्रक्रिया	५ दिवस	
९२.	शेळीपालन	५ दिवस	
९३.	**शहरी शेती**	५ दिवस	
९४.	परसबागेतील शेती	३ दिवस	
९५.	संरक्षित भाज्यांची लागवड	५ दिवस	
९६.	सेंद्रिय शेती	५ दिवस	
९७.	एकात्मिक शेती प्रणाली मॉडेल	५ दिवस	
९८.	गांडूळ खत उत्पादन	५ दिवस	
९९.	**दुग्धव्यवसाय**	५ दिवस	
१००.	जैविक कीटकनाशके आणि कीटकनाशकांच्या	५ दिवस	

अ.क्र.	प्रशिक्षण विषय	कालावधी	कृषि विज्ञान केंद्र
१०१.	नर्सरी व्यवस्थापन	३ दिवस	**नंदुरबार**
१०२.	नैसर्गिक शेती	३ दिवस	
१०३.	**बाजरी प्रक्रिया**	३ दिवस	
१०४.	कुक्कुटपालन	३ दिवस	
१०५.	फळे आणि भाजीपाला प्रक्रिया	५ दिवस	
१०६.	रेशीम उद्योग	३ दिवस	
१०७.	**मधुमक्षिका पालन**	५ दिवस	
१०८.	शेळीपालन	३ दिवस	
१०९.	गांडूळ खत उत्पादन	३ दिवस	**सातारा**-I (**कालवडे**)
११०.	शेळीपालन	३ दिवस	
१११.	नर्सरी व्यवस्थापन	३ दिवस	
११२.	फळे आणि भाज्यांच्या मूल्यवर्धनाद्वारे उद्योजकता	३ दिवस	**सातारा**-II (**बोरगांव**)
११३.	वैज्ञानिक मधमाश्या पालन	३ दिवस	
११४.	उत्पादन वाढीसाठी कुक्कुटपालन व्यवस्थापन	३ दिवस	
११५.	भाजीपाला संरक्षित लागवड नर्सरी व्यवस्थापन	५ दिवस	
११६.	शाश्वत साखरेचे नर्सरी आणि उत्पादन तंत्रज्ञान	५ दिवस	**अहमदनगर** - II
११७.	निर्यातभिमुख बागायती उत्पादन	३ दिवस	
११८.	कृषि उत्पादनांचे मूल्यवर्धन	५ दिवस	
११९.	एकात्मिक शेती प्रणाली मॉडेल	३ दिवस	
१२०.	फळे आणि भाजीपाला रोपवाटिका उत्पादन	५ दिवस	
१२१.	डेअरी उद्योजकता विकास	५ दिवस	
१२२.	सेंद्रिय किंवा नैसर्गिक शेतीची तत्त्वे आणि पद्धती	५ दिवस	